

تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران

حبیب هنری^{۱*}، احمد محمودی^۲

۱- دانشیار مدیریت ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی، ۲- دانش آموخته دکتری مدیریت ورزشی دانشگاه علامه طباطبائی

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۱۲/۱۵ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۸/۰۳/۱۶

Explaining the Quantitative Pattern of Influential Factors to Lead Corruption in Iran's Football Industry

Habib Honari¹, Ahmad Mahmoudi²

1- Associate professor at Allameh Tabataba'i University

2- PhD graduate of Allameh Tabataba'i University

Received: (2019/03/06) Accepted: (2019/06/06)

Abstract

The purpose of this study, explaining the quantitative pattern of influential factors to lead corruption in Iran's football industry. The present study was applied in terms of purpose and in terms of the method of conducting quantitative research and the type of Structural Equation Modeling Research (SEM). The statistical population of the study consisted of all the heads of the ministry of sport and football federation, academics and professors of the university, media representatives, managers of football clubs, coaches, players and referees who were qualified (N = 196). This was selected using available sampling method. To collect data, a questionnaire was made through interviews with experts and scholars were prepared. The face and content validity of the questionnaire was obtained by 10 professors and experts and the reliability of the tool was obtained by Cronbach's alpha coefficient ($\alpha = 897$). In order to examine the factor structure of the questionnaire, exploratory factor analysis was used to identify 18 of the 71 items was leading. Data compiled by confirmatory factor analysis using partial least squares (PLS) were used to assess the validity was confirmed. Considering the significant coefficient values obtained with 95% of confidence in the structural model, all the causal, subjective, interventional, strategy and consequence factors had a significant and positive effect on the pivotal phenomenon of corruption. Only did the relation between causal, subjective, interventional and strategy factors have a significant negative effect on the results..

Keywords

Explanatory pattern, Football Industry, Corruption, Weakness of Managers.

چکیده

هدف پژوهش حاضر، تبیین الگوی کمی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران بود. پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش انجام پژوهش کمی و از نوع پژوهش‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری (SEM) بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه مدیران ستادی وزارت ورزش و فدراسیون فوتبال، صاحب‌نظران و اساتید دانشگاه اصحاب رسانه، مدیران عامل باشگاه‌های فوتبال، مربیان، بازیکنان و داوران که حائز شرایط لازم بودند؛ تشکیل می‌دادند (N=196) که با استفاده از روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق ساخته‌ای بود که از طریق مصاحبه با خبرگان و صاحب‌نظران تهیه و تدوین شده بود. روایی صوری و محتوایی پرسشنامه توسط ۱۰ نفر از اساتید و متخصصین بررسی و پایایی ابزار توسط ضریب آلفای کرونباخ بدست آمد ($\alpha=0/897$). بمنظور بررسی ساختار عاملی پرسشنامه از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد که منجر به شناسایی ۱۸ عامل با ۷۱ گویه شد. داده‌های گردآوری شده توسط آزمون تحلیل عاملی تأییدی به روش حداقل مربعات جزئی (PLS) مورد سنجش قرار گرفت که روایی سازه نیز مورد تأیید قرار گرفت. با توجه به مقادیر ضرایب معناداری (t) بدست آمده با اطمینان ۹۵٪ از مدل ساختاری، کلیه عوامل علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردی و پیامد بر پدیده محوری (فساد) دارای تأثیر معنادار و در جهت مثبت داشتند و تنها ارتباط بین مقوله‌های علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر و راهبردی بر پیامد اثر معنادار و در جهت معکوس (منفی) بود.

واژه‌های کلیدی

الگوی تبیینی، صنعت فوتبال، فساد، ضعف مدیران.

* نویسنده مسئول: حبیب هنری

*Corresponding Author: Habib Honari

E-mail: Honari_h@yahoo.com

مقدمه

در سده‌های اخیر، با شکل‌گیری انواع سازمان‌ها و اداره‌ها جهت ارضای نیاز افراد، شاهد ناهنجاری‌های سازمانی و اصطلاحاً فساد اداری به مثابه شکل جدیدی از انحرافات اجتماعی بوده‌ایم (۳۳، ۱۹، ۴۵، ۲۷، ۵). کولینز و همکاران (۲۰۰۹) فساد را یک عمل انجام شده با هدف دریافت سود و مزایای شخصی نامیدند که هیچ‌گونه همخوانی و ارتباطی با وظیفه اصلی و حقوق افراد در سازمان‌ها ندارد و نوعی پایمال شدن حق دیگران است (۸). دن نئوونوئر و کاپتین (۲۰۰۸)، رایبوسی و سانتانگو (۲۰۱۹)، رزآکرمین و پالیفکا (۲۰۱۶)، گورسیرا و همکاران (۲۰۱۸) و مین (۲۰۱۹) فساد را استفاده از قدرت شخصی در سازمان در جهت کسب منافع نامشروع تعریف نمودند (۱۱، ۳۹، ۴۲، ۱۸، ۳۲).

مویو (۲۰۱۴) اعتقاد داشت که در کشورهای در حال توسعه فساد سیاسی بسیار بیشتر از سایر فسادهاست. وی همچنین اعتقاد داشت که سه نوع فساد در هر جامعه وجود دارد. ۱. فساد سیاسی: از اختیارات خود برای حفظ قدرت و مقام و ثروت خود تلاش می‌کند. لذا تخصیص نامناسب منابع، تصویب قوانین متناسب با منافع خود و تضعیف گروه‌های رقیب خود از جمله این موارد است. ۲. فساد بزرگ: که این نوع فساد ارتباط نزدیکی با عاملان فساد سیاسی دارد. مثل پرداخت رشوه، اختلاس، سوء استفاده از دارایی دولتی. ۳. فساد خرد: که توسط مدیران و کارکنان پایین سازمان صورت می‌گیرد که معمولاً در بخش خدمات برای صدور مجوز، بیمارستان‌ها، پلیس و مقامات مالیات‌گیر انجام می‌شود (۳۳). فساد اداری، شکل‌های گوناگونی دارد و قانون شکنی‌های متعددی را در رابطه با فعالیت‌های مختلف دولت، شامل می‌شود. کمیسیون مستقل مبارزه با فساد (۲۰۰۹)، مویو (۲۰۱۴) و گروس (۲۰۱۱) معتقدند که مصادیق فساد شامل مواردی از قبیل سوء رفتارهای رسمی (شامل نقض اعتماد، اهمال‌کاری، سوء استفاده از اختیار قانونی و تخلف)، رشوه، تبانی، رانت‌جویی، اختلاس، پارتی‌بازی (تبعیض‌گرایی) شرط‌بندی غیرقانونی، معاملات غیرقانونی مواد مخدر، خشونت، پناه دادن به خاطیان و دیگر مسائل با ماهیت مشابه موارد بیان نمودند (۳۳، ۱۹).

فساد یک پدیده ناهنجار اجتماعی، سیاسی و اقتصادی است که امروزه گریبانگیر ورزش نیز شده است (۲۸). جهانی شدن صنعت ورزش، منجر به یک فرایند تجاری بوسیله درآمدهای نهفته برای سهامداران، حامیان مالی، مسئولین دولتی (سیاسیون) و ورزشکاران شده است. این درآمد نهفته منجر به این شده است

که بسیاری از ورزشکاران و مسئولین بمنظور کسب سود و منفعت بیشتر، دچار ارتکاب فساد شوند (۳۱). در حال حاضر ورزش و تفریحات سالم در کشورهای توسعه یافته به عنوان یک صنعت مهم و عامل اثرگذار در رشد اقتصاد ملی مورد توجه است و یکی از درآمدزاترین صنایع در قرن ۲۱ به شمار می‌رود. صنعت ورزش به سرعت جهانی گشته، قلمرو آن همه جا را تسخیر کرده و در سراسر دنیا ریشه دوانیده است تا میلیاردها انسان از آن بهره‌مند شوند. صنعت ورزش با در اختیار داشتن عامل محرکی همچون مسابقات بزرگ ورزشی، امکان بهره‌گیری از فرصت‌های تبلیغاتی و رسانه‌ها را فراهم نموده است که این موضوع خود موجب ایجاد بستر لازم برای تعامل ما بین صنعت، تجارت و ورزش گردیده است (۱۵). داویر و همکاران (۲۰۰۰) نقل و انتقالات بازیکنان، صدور مربی، فروش بلیت، تبلیغات میداین ورزشی، ایجاد امکانات و تأسیسات ورزشی، شرط‌بندی‌ها و جذب حامیان مالی را از جمله دستاوردهای صنعتی شدن ورزش عنوان می‌کند (۱۳). همانطور که آشکار است سهم و ارزش صنعت ورزش در دنیا نشان دهنده آن است که کوچکترین غفلت از جمله فساد، بد اخلاقی و ناهنجاری در این صنعت، صدمات جبران‌ناپذیری را به بار می‌آورد (۱۹). گروس و چادویک (۲۰۱۱) بر این عقیده‌اند که فساد در ورزش شامل هرگونه فعالیت غیر قانونی، غیر اخلاقی یا نامتبر است که به طور عمد و به منظور تحریف نتیجه مسابقه در راستای منافع شخصی و یا منافع چندین شریک درگیر در آن فعالیت به کار می‌روند (۱۷). در سازمان‌های ورزشی، فساد به عنوان مواردی از قبیل زیر مشاهده شده است: رشوه به مقامات، تبانی با شرکت کنندگان در مسابقه و استفاده ورزشکاران از داروهایی که عملکردشان را بالا می‌برد (دوپینگ) مانند دوچرخه سواران. این اشکال فساد توسط افرادی که مدیر نیستند؛ صورت می‌پذیرد و در دسته سازمان با افراد فاسد (OCI) جای می‌گیرد (۳۸، ۲۳). کوچان و گودییر (۲۰۱۱)، بیان داشتند که وجود مبالغ هنگفت از سرمایه در ورزش امروز جهت خرید و فروش بازیکنان، عقد قرارداد با حامیان مالی و خرید و فروش تیم و باشگاه‌های ورزشی، ساخت و ساز استادیوم‌ها نه تنها فرصت زیادی را برای کسب سودآوری فراهم می‌کند، بلکه بروز فساد را نیز اجتناب‌ناپذیر می‌کند (۲۵). وستریک و اسمیت (۲۰۰۳)، اعتقاد داشتند یکی از اصول اساسی هیجان‌انگیز بودن ورزش، عدم اطمینان از نتیجه است. این عدم قطعیت از نتیجه باعث هیجان‌انگیز بودن آن است که همه بازیکنان تمام تلاش خود را جهت پیروزی و غلبه بر حریف

رتیب بیشترین تأثیر را در بروز فساد در فوتبال داشتند (۴۱). ابزری و فغانی (۱۳۹۲)، مهمترین راهکارهای مبارزه با فساد اداری را خصوصی‌سازی، کاهش تصدی‌گری، اصلاح سیاست‌های اقتصادی، توجه به احیاء و آموزش ارزش‌های اخلاقی، تغییر فرهنگ سازمان‌ها، ملزم کردن دستگاه‌ها به پاسخگویی‌های درونی و بیرونی، آموزش و فرهنگ‌سازی، اصلاح نظام اداری، سیاست‌زدایی از نظام اداری، نظارت و بازرسی به موقع، بهبود روش‌ها و جلب حمایت‌های سیاسی عنوان نمود (۱). نجفی کلوری و همکاران (۱۳۹۱)، در پژوهش خود با عنوان عوامل مؤثر در بروز فساد در سازمان‌های ورزشی دریافت که عوامل فرهنگی بیشترین نقش را در بروز و گسترش فساد اداری دارند و در بین روش‌های مختلف کنترل فساد اداری نیز خصوصی‌سازی به عنوان مهمترین روش کنترل شناخته شد (۳۴). زارع و همکاران (۱۳۹۵)، در پژوهش بیان نمود که رسانه‌های جمعی ارتباط مستقیم و مثبتی با کنترل فساد در ورزش فوتبال دارند و رسانه‌های جمعی با ارتقاء شفافیت فعالیت، در کاهش فساد نقش بسیار مؤثری ایفاء می‌کند. همچنین وجود مکانیسم‌های کنترل و نظارتی مناسب در درون باشگاه‌ها جهت کنترل فساد، برقراری سیستم کنترل مالی کارآمد برای ثبت قرارداد با بازیکنان، توجه به آموزش‌های اخلاقی بازیکنان جوان، پرداخت به موقع حقوق بازیکنان را از جمله عوامل مؤثر در کنترل فساد در ورزش فوتبال عنوان نمود (۵۲). نوگارا (۲۰۰۹) در پژوهش خود با عنوان نقش رسانه در کنترل فساد؛ مطالعه موردی کشور اوگاندا نشان داد که عدم پایداری افراد جامعه به موازین اخلاقی، قانون‌گریزی و پارتی‌بازی را مهمترین عوامل فرهنگی اثرگذار بر بروز فساد یاد کرد (۳۶). مسترز (۲۰۱۵)، مهمترین مصادیق فساد در ورزش را تبانی در نتیجه بازی، دوپینگ، رشوه‌خواری جهت کسب میزبانی رویدادهای بزرگ و شرط‌بندی عنوان نمود (۳۱). بوسکو (۲۰۱۶) در پژوهش خود نشان داد که عوامل تعیین‌کننده فساد ادراک شده در ۳۱ کشور اروپایی بیشتر در بخش‌های عمومی و سیاسی بوده است. وی عنوان نمود که فساد اجتماعی رابطه مستقیمی با خط فقر در جامعه دارد و به طور قابل توجهی با متغیرهای اقتصادی، سیاسی و فرهنگی ارتباط برقرار می‌کند. افزایش هزینه‌های عمومی و عدم اثربخشی سیستم اداری نشان‌دهنده وجود فساد بود (۲). مانولی و همکاران (۲۰۱۹) در پژوهشی با عنوان اجتناب‌ناپذیر بودن فساد در فوتبال یونان بیان نمودند که تبانی، ترفندهای بلیت‌فروشی و گواهی‌نامه جعلی مالیاتی از جمله مصادیق بروز فساد در فوتبال یونان بود و عمده مشکل فوتبال در این کشور را

بکار می‌گیرند (۴۷). امروزه، ورزش فوتبال، به گواه شواهد موجود پرتعدادترین و محبوب‌ترین ورزش در عرصه بین‌المللی است تا جایی که بسیاری از کشورهای پنج‌قاره آن را در ردیف ورزش ملی خود محسوب می‌دارند. لبریز بودن ورزشگاه‌ها و برخورداری رقابت‌ها از بینندگان چند صد میلیونی، فوتبال را به عنوان مردمی‌ترین ورزش جهان معرفی کرده است. همگام با افزایش تمایلات نسبت به این رشته ورزشی تغییرات زیادی در فوتبال و امور مربوط به آن بوجود آمده است تا جایی که فوتبال حرفه‌ای در بسیاری کشورها به صنعتی تمام‌عیار تبدیل شده است (۱۵). با این توصیف فوتبال از انجام یک فعالیت بدنی به صورت آماتوری فراتر رفته و توسعه‌ای همه‌جانبه در زمینه‌های مختلف را تجربه کرده است. مدیران برنامه‌های تلویزیونی و ماهواره‌ای برای پخش بازی‌های معتبر و لیگ‌های معروف حاضر به خرید حقوق پخش تلویزیونی از سازمان‌های لیگ به قیمت‌های کلان و چند میلیون دلاری می‌باشند. داد و ستدهای چند میلیون دلاری برای نقل و انتقال بازیکنان بین باشگاه‌ها، وجود حامیان مالی با سرمایه‌های بسیار کلان، معامله‌های چند میلیون دلاری با سازمان‌های لیگ حرفه‌ای برای تبلیغات اطراف زمین و کسب درآمدهای کلان از محل حق پخش تلویزیونی مسابقات، همگی از جمله عواملی هستند که فوتبال حرفه‌ای را از یک بازی ساده به یک تجارت یا صنعت تبدیل نموده است (۱۴). برایمو و همکاران (۲۰۱۲) و دی رونکو و لاورگنا (۲۰۱۵)، اشاره داشتند که ورزش فوتبال بخاطر هیجان‌انگیز بودن و غیرقابل پیش‌بینی بودن، تجربه مستقیم همه افراد از این ورزش، فراگیر بودن در همه اقشار و سطوح جامعه، وجود منابع مالی هنگفت و تبدیل شدن آن به صنعت و همچنین پوشش رسانه‌ای بی‌شمار نسبت به سایر ورزش‌ها از جایگاه ممتازی در بین مردم دنیا برخوردار است. لذا این ویژگی‌ها و تغییر ساختار فوتبال از یک ورزش و سرگرمی به یک صنعت پیچیده در ساختار اجتماعی باعث شده است که دست‌اندازی جهت بهره‌برداری از آن در بین مقامات و افراد سودجو منجر به وجود فساد و رسوایی در آن شود (۴، ۱۲).

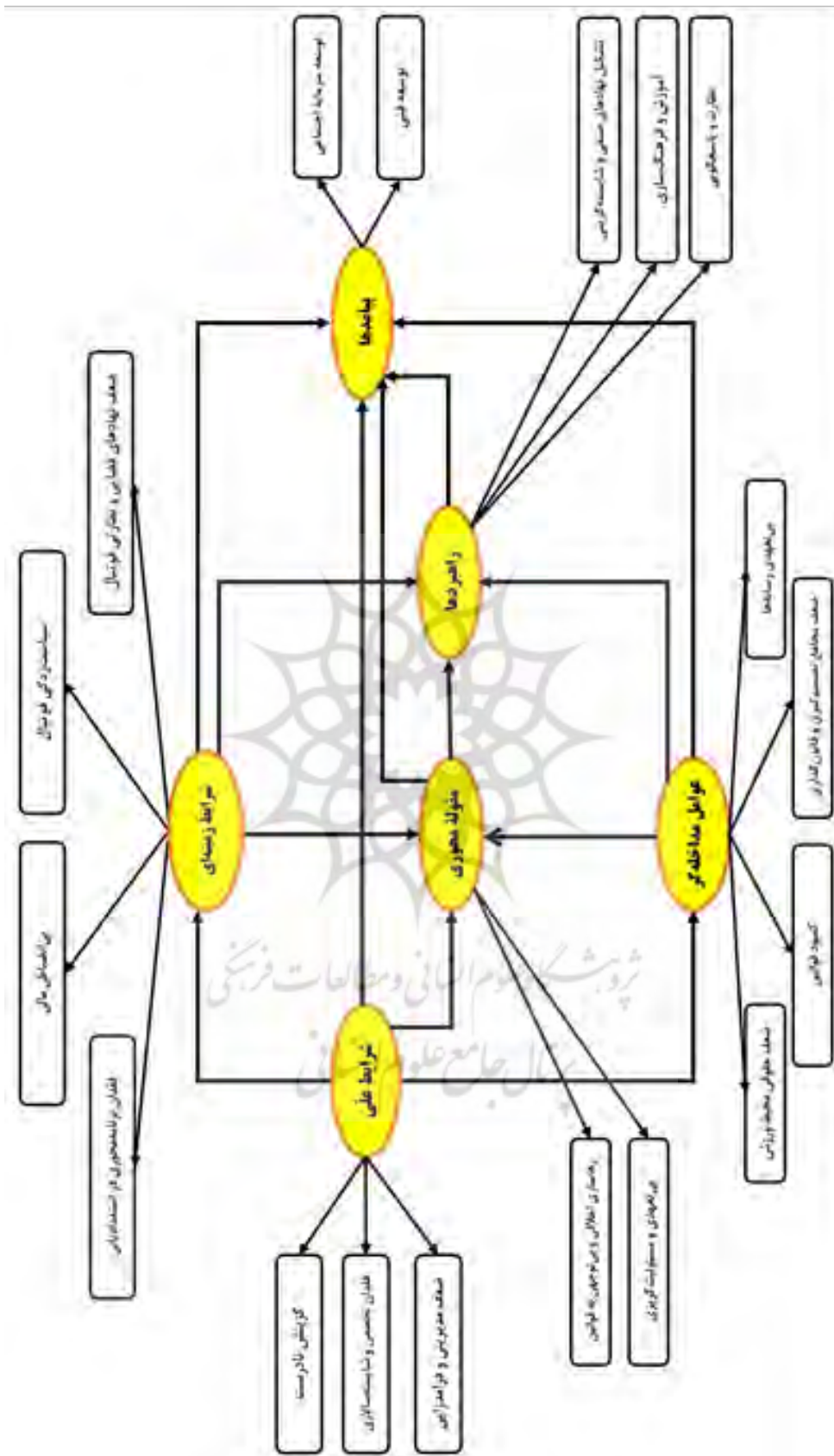
زارع و همکاران (۱۳۹۵)، بیان داشتند که سلامت اجتماعی با کنترل فساد در اداره ورزش و جوانان استان فارس ارتباط مستقیم و مثبتی دارد و عوامل نظارتی و عوامل اثربخشی قوانین از مهمترین راه‌های کنترل فساد است (۵۱). رزاقی و همکاران (۱۳۹۳)، در پژوهشی با عنوان بررسی ابعاد مؤثر فساد اداری در فوتبال دریافت که ویژگی‌های سازمانی، عوامل اقتصادی، عوامل فرهنگی، ویژگی‌های فردی کارکنان و قوانین و مقررات به

تماشاچیان ورزشی وضعیت ویژه‌ای را در این حوزه شاهد بوده‌ایم؛ اما به دلیل جذابیت که فوتبال برای تمامی اقشار مردم و حتی دولت‌مردان سیاسی دارد در وضعیت کنونی شاهد نارسائی‌ها و مشکلاتی از جمله وجود فساد در این رشته ورزشی را شاهد بوده‌ایم. کاهش معیارها و موازین اخلاقی، کاهش منابع مالی سازمان‌های ورزشی (فدراسیون‌های ورزشی، تیم‌ها و باشگاه‌های ورزشی) به دلیل عدم شفافیت و نظارت بر منابع مالی، دخالت و حضور افراد سیاسی جهت بهره‌برداری از فوتبال در جهت منافع شخصی (حضور در انتخابات)، عدم تجربه و تخصص مدیران ورزش کشور، نقل و انتقال ورزشکار در تیم‌ها بدون اصل شایستگی (دلالی) و هرج و مرج در پرداخت هزینه‌ها، استفاده نامحدود و کنترل نشده از منابع مالی دولتی، عدم زیرساخت‌های لازم جهت اداره سیستماتیک فوتبال کشور، انتصابی بودن مدیران فوتبال و عدم آشنایی و تخصص این افراد از فضای فوتبال و نحوه اداره آن و عدم امنیت در سرمایه‌گذاری در ورزش توسط حامیان و ... باعث وجود این معضل (فساد) در ورزش کشور (فوتبال) بوده‌ایم. با عنایت به نکات برجسته فوق در مسائل و چالش‌های پیش‌روی صنعت ورزش کشور و علی‌الخصوص در رشته ورزشی فوتبال، باید عنوان شود که داده‌های قابل اعتمادی درباره فساد در بخش‌های مختلف از جمله ورزش در ایران وجود ندارد و هنوز دانش کافی برای سنجش فساد در داخل کشور ایجاد نشده است. پس بهتر است برای جمع‌آوری داده‌های قابل اتکا از مدل‌های مختلف نظیر مدل زمینه‌ای استفاده شود. این مدل این قابلیت را دارد که یک سلسله رویه‌های سیستماتیک را بکار گیرد تا نظریه‌ای مبتنی بر استقراء (جزء به کل) درباره پدیده ایجاد کند.

عوامل سیاسی، ساختاری، اقتصادی و مدیریتی ذکر کردند (۲۹). یلماز و همکاران (۲۰۱۸) در پژوهش خود با عنوان آناتومی تبانی در فوتبال ترکیه عنوان نمودند که تبانی در ۱۷ مسابقه فصل ۲۰۱۰-۲۰۱۱ اتفاق افتاده بود که منجر به تشکیل ۴ پرونده جنایی، ۷ کمیته انضباطی و ۹۳ مظنون و منجر به حذف دو تیم از مسابقات اروپایی شده است. همچنین در این تبانی‌ها اثری از سیاسیون و شخص رئیس‌جمهور این کشور برای کسب نتیجه دلخواه باشگاه مورد علاقه خود نیز دیده می‌شود (۵۰).

در میان رشته‌های مختلف ورزشی، بی‌شک فوتبال اهمیت فوق‌العاده‌ای دارد به‌طوری‌که برای بیان اهمیت فوتبال در جوامع کنونی نیازی به بیان آمار و ارقام نیست؛ حتی کسانی که نسبت به فوتبال بی‌تفاوت و بی‌علاقه‌اند اهمیت این رشته ورزشی را در ابعاد مختلف، انکار نمی‌کنند. در حال حاضر از فوتبال به عنوان یکی از پرطرفدارترین، پربیننده‌ترین و پرحاشیه‌ترین ورزش‌ها یاد می‌شود و رؤسای فدراسیون‌های کشوری، قاره‌ای و جهانی فوتبال در رده افراد با نفوذ و قدرتمند سیاسی قرار دارند. تعطیلی جلسات مهم سیاسی، اجتماعی و اقتصادی کشورهای مختلف و تعطیلی کسب و کار مردم در حین برگزاری مسابقات حساس فوتبال و استفاده ابزاری از فوتبال در عرصه سیاست بین‌الملل، حاکی از اهمیت فراوان این ورزش دارد. لذا باید توجه داشت که دارا بودن این ویژگی‌ها در فوتبال باعث بروز کج رفتاری‌ها و منفعت‌طلبی‌هایی شده و این ورزش را دچار مشکلات جدی نموده است (۲۲).

با راه‌اندازی و تأسیس لیگ برتر فوتبال که منجر به سرازیر شدن حجم زیادی از منابع عمومی و مالی کشور به سوی این رشته ورزشی شده است. حضور پر شمار حامیان مالی جهت سرمایه‌گذاری در تیم‌ها و باشگاه‌های ورزشی، حضور پررنگ رسانه‌های ورزشی جهت پوشش اخبار ورزش و همچنین حضور

شکل ۱. مدل مفهومی پژوهش

(SEM) بود. جامعه آماری پژوهش را کلیه مدیران ستادی، میانی و عملیاتی وزارت ورزش و جوانان، کلیه صاحب‌نظران اعم از اساتید دانشگاهی و افرادی که اشرافیت کامل و مطلع در حوزه صنعت فوتبال، کلیه اصحاب رسانه تصویری، شنیداری و نوشتاری، مدیران عامل باشگاه‌های لیگ برتر و دسته اول کشور، مربیان لیگ برتر و دسته اول کشور، بازیکنان فعال در لیگ برتر و دسته اول و همچنین بازیکنانی که بازنشسته‌اند و کلیه داوران در سطح بین‌المللی و لیگ برتر که مطلع از وضعیت صنعت فوتبال کشور بودند؛ بمنظور تکمیل داده‌های لازم انتخاب شدند (N=۱۹۶). و با توجه به اینکه محقق برای ارائه گردآوری داده‌های لازم جهت آزمون مدل به تعداد ۱۶۵ نفر از ۱۹۶ نفر به عنوان نمونه پژوهش دسترسی داشت لذا روش نمونه‌گیری به صورت نمونه‌گیری در دسترس در نظر گرفته شد. با توجه به اینکه موضع این پژوهش از جمله موضوعات حساس در پژوهش‌های مدیریت ورزشی می‌باشد و برخی افراد از مشارکت در تکمیل پرسشنامه خودداری نمودند، در نهایت پس از توزیع و گردآوری پرسشنامه‌ها و عدم عودت تعدادی از پرسشنامه‌ها و کنار گذاشتن پرسشنامه‌های مخدوش، تجزیه و تحلیل آماری بر روی ۱۳۷ پرسشنامه انجام پذیرفت.

این پژوهش بر آن است تا با اتکا بر آموزه‌های برگرفته از آراء و پیشینه پژوهش و با استفاده از نظرات صاحب‌نظران و مدیران حوزه ورزش کشور و فدراسیون فوتبال، مشکلات و چالش‌ها و مسائل موجود فساد در صنعت فوتبال کشور را روشن سازد و سپس با توجه به مسائل و چالش‌های مشترک از دیدگاه آنان، به ارائه الگو و راه حل امکان برون رفت از این معضل اقدام نماید چرا که تعریف شاخص‌هایی برای مدیران و مسئولین ورزش کشور چه در بخش دولتی و چه خصوصی و سنجش میزان فساد آنان در بهبود و ارتقای سلامت اداری مؤثر خواهد بود، زیرا شاخص‌های ارزیابی، انگیزه‌ای خواهد شد تا بخش‌های مختلف درگیر در فساد برای کاهش میزان فساد و ارتقای سلامت اداری خود تلاش و رقابت کنند و به دنبال آن با تهیه ساز و کار قانونی در جهت جلوگیری از این پدیده و شکوفایی و توسعه ورزش کشور تلاش شود؛ بنابراین با توجه به مطالب فوق، شناخت عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران با اهمیت و ضروری بنظر می‌رسد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و به لحاظ روش انجام پژوهش کمی و از نوع پژوهش‌های مدل‌سازی معادلات ساختاری

جدول ۱. جامعه و نمونه آماری پژوهش

افراد	حجم جامعه	حجم نمونه	پرسشنامه عودت داده شده	روش نمونه‌گیری
مدیران ستادی وزارت ورزش، فدراسیون فوتبال و هیأت‌های استانی	۱۸	۱۵	۱۲	در دسترس
صاحب‌نظران و اساتید دانشگاه	۲۵	۲۳	۱۹	در دسترس
اصحاب رسانه (دیداری، شنیداری و نوشتاری)	۱۵	۱۲	۱۱	در دسترس
مدیران عامل باشگاه‌های لیگ برتر و دسته اول	۳۴	۲۲	۱۷	در دسترس
مربیان لیگ برتر، دسته اول و مربیانی که در حال حاضر فعالیتی ندارند	۳۹	۳۴	۲۹	در دسترس
بازیکنان شاغل در لیگ برتر، دسته اول و بازنشسته	۴۶	۴۱	۳۴	در دسترس
داوران حاضر در لیگ برتر و دسته اول و بازنشسته	۱۹	۱۸	۱۵	در دسترس
جمع کل	۱۹۶	۱۶۵	۱۳۷	

آن توسط ۱۱ تن از متخصصین و صاحب‌نظران علمی، اجرایی و پژوهشی مورد تأیید قرار گرفت. ۱۰۱ گویه پرسشنامه در قالب پرسشنامه‌ای با طیف پنج گزینه‌ای لیکرت (۱-کاملاً مخالفم، ۲-

ابزار گردآوری اطلاعات پژوهش حاضر، پرسشنامه (۱۰۱ گویه) محقق ساخته‌ای بود که برگرفته از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه با خبرگان حوزه فوتبال بود که روایی صوری و محتوایی

کافی می‌باشد (۲۴). مقدار شاخص KMO جهت متناسب بودن اندازه نمونه ۰/۷۸۷ بدست آمد که نشان‌دهنده کفایت نمونه‌گیری در پژوهش حاضر است. مقدار این شاخص می‌تواند بین صفر تا یک بدست آید. چنانچه مقادیر این پیش‌فرض ۰/۵ یا بیش از آن باشد از دیدگاه ویلیامز و همکاران (۲۰۱۰) مورد قبول (۴۹) و از دیدگاه لیچ، بارت و مورگان (۲۰۰۵) اگر مقادیر آن بیش از ۰/۷ باشد داده‌ها برای تحلیل عاملی مناسب و مورد تأیید است (۲۶). همچنین سطح معناداری (P) آزمون کرویت بارتلت باید کمتر از ۰/۰۵ باشد که در این پژوهش معنادار بدست آمد ($P \leq 0/01$) که حاکی از مناسب و مطلوب بودن ماتریس همبستگی و ساختار مدل عاملی برای تحلیل عاملی داده‌های پژوهش داشت. لذا در این پژوهش تمامی پیش‌فرض‌های پژوهش مورد تأیید قرار گرفت. جزئیات نتایج آزمون KMO و کرویت بارتلت در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۲. نتایج شاخص KMO و آزمون بارتلت

پیش فرض	مقادیر مشاهده شده	ملاک	نتیجه
آزمون KMO جهت متناسب بودن اندازه نمونه	۰/۷۸۷	بیش از ۰/۷۰	تأیید
آزمون کرویت بارتلت جهت درست بودن تفکیک عامل‌ها	۹۸۷۶/۴۴۷	-	-
مقدار خی دو	۵۰۵۰	-	-
درجه آزادی	۰/۰۰۱	کمتر از ۰/۰۵	تأیید
سطح معناداری (P)			

نظارت و پاسخگویی (۳سؤال)، مقوله محوری (۱۵. رهاسازی اخلاقی و بی‌توجهی به قوانین (۳سؤال) ۱۶. بی‌تعهدی و مسئولیت‌گریزی مدیران (۴ سؤال)، پیامدها (۱۷). توسعه سرمایه اجتماعی فوتبال (۲سؤال) ۱۸. توسعه فنی فوتبال (۳سؤال) دسته‌بندی شدند. این ۱۸ عامل در مجموع ۷۳/۵۸۰٪ از واریانس عوامل بروز و بازدارنده فساد را در صنعت فوتبال تبیین می‌کند که مقداری مطلوب است. ویلیامز و همکاران (۲۰۱۰) معتقدند که در پژوهش‌های علوم انسانی واریانس عوامل شناسایی شده معمولاً اگر بین ۵۰ تا ۶۰ درصد از کل واریانس را پوشش دهد (۴۹) مقدار بدست آمده در این پژوهش بسیار مطلوب است. برای اطمینان از همسانی درونی پرسشنامه، پایایی هریک از عوامل شناسایی شده از تحلیل عاملی اکتشافی توسط ضریب آلفای کرونباخ بررسی شد. نتایج آزمون کرونباخ نشان داد که پایایی ۱۸ عامل (مؤلفه) بالاتر از ۰/۷ است و پایایی مؤلفه‌ها مورد قبول است و پایایی کل ابزار ۰/۸۹ به دست آمد که حاکی از مطلوب بودن ابزار اندازه‌گیری دارد.

مخالفم، ۳- نظری ندارم، ۴- موافقم و ۵- کاملاً موافقم) تهیه و تنظیم گردید. این پرسشنامه پس از توزیع و گردآوری در بین نمونه‌های پژوهش برای دسته‌بندی و تناسب ساختار عاملی گویه‌ها با مؤلفه‌های پژوهش از آزمون تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد. آزمون تحلیل عاملی اکتشافی با گروه‌بندی و طبقه‌بندی متغیرهای مرتبط به هم، داده‌ها را دسته‌بندی و خلاصه می‌کند. این حالت در مراحل اولیه پژوهش به عنوان بخشی از فرایند ساخت ابزار استفاده می‌شود. معمولاً در تحلیل عاملی تعداد نمونه‌های مورد نیاز، در ارتباط با تعداد عامل‌هایی که اندازه‌گیری می‌شوند، بررسی می‌شود. اساساً تعداد نمونه‌ها (آزمودنی‌ها) همیشه باید بیش از تعداد عامل‌ها باشند. کناپ و براون (۱۹۹۵) نسبت حداقل سه آزمودنی به ازای هر عامل (متغیر) را قابل قبول دانسته‌اند. دیدگاه دیگر در مورد حجم نمونه این است که چون اساس حجم نمونه این است که چون اساس بر همبستگی است، بین ۱۰۰ تا ۲۰۰ آزمودنی برای اکثر اهداف

که پس از آزمون، تعداد ۳۰ سؤال از ۱۰۱ سؤال پرسشنامه به دلیل اینکه بار عاملی آنها دارای مقادیر کمتر از ۰/۵۵ بود از فهرست سؤالات حذف شدند. معیار در نظر گرفتن بار هر عامل، از یک مطالعه به مطالعه دیگر متفاوت است. برخی از محققان از نقطه برش حداقل ۰/۳۰ و برخی دیگر از نقطه برش حداکثر ۰/۵۵ استفاده می‌کنند (۲۴). که ۷۱ سؤال پرسشنامه در ۱۸ عامل؛ عوامل علی (۱). گزینش نادرست مدیران (۵ سؤال) ۲. فقدان تخصص و شایسته‌سالاری (۴ سؤال) ۳. ضعف مدیریتی و درآمذایی مدیران (۶سؤال)، عوامل زمینه‌ای (۴). فقدان برنامه‌محوری در استعدادیابی (۲سؤال) ۵. بی‌انضباطی مالی (۲ سؤال) ۶. سیاست‌زدگی فوتبال (۴ سؤال) ۷. ضعف نهادهای قضایی و نظارتی فوتبال (۵ سؤال)، عوامل مداخله‌گر (۸). ضعف حقوقی محیط ورزش (۴ سؤال) ۹. کمبود قوانین (۴ سؤال) ۱۰. ضعف مجامع تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری (۶ سؤال) ۱۱. بی‌تعهدی رسانه‌ها (۶ سؤال)، راهبردها (۱۲). تشکیل نهادهای صنفی و شایسته‌گزینی (۴سؤال) ۱۳. آموزش و فرهنگ‌سازی (۴سؤال) ۱۴.

جدول ۳. ضرایب پایایی مؤلفه‌های پرسشنامه

مؤلفه‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ	مؤلفه‌ها	تعداد گویه‌ها	ضریب آلفای کرونباخ
عامل ۱	۵	۰/۷۲۷	عامل ۱۰	۶	۰/۸۱۹
عامل ۲	۴	۰/۸۳۳	عامل ۱۱	۶	۰/۸۶۶
عامل ۳	۴	۰/۷۵۱	عامل ۱۲	۴	۰/۸۲۴
عامل ۴	۶	۰/۷۷۰	عامل ۱۳	۴	۰/۷۶۹
عامل ۵	۵	۰/۸۷۲	عامل ۱۴	۴	۰/۷۰۷
عامل ۶	۳	۰/۷۹۵	عامل ۱۵	۴	۰/۸۸۴
عامل ۷	۴	۰/۷۸۱	عامل ۱۶	۳	۰/۸۱۰
عامل ۸	۲	۰/۸۹۶	عامل ۱۷	۲	۰/۷۶۳
عامل ۹	۲	۰/۸۵۴	عامل ۱۸	۳	۰/۸۴۲
کل پرسشنامه	۷۱	۰/۸۹۷			

آنان مرد و ۸٪ (۱۱ نفر) از آنان را زنان تشکیل می‌دادند. همچنین رشته تحصیلی نمونه‌ها بیانگر آن بود که ۸۶/۶٪ (۹۴ نفر) دارای تحصیلات در رشته تربیت بدنی بودند و ۳۱/۴٪ (۴۳ نفر) دارای تحصیلات غیر تربیت بدنی بودند. به لحاظ رده سنی نمونه‌های پژوهش به ترتیب رده سنی بین ۳۶ تا ۴۰ سال با ۳۲/۱٪ (۴۴ نفر)، ۴۱ تا ۴۵ سال با ۱۶/۱٪ (۲۲ نفر)، ۵۶ تا ۶۰ سال با ۱۴/۶٪ (۲۰ نفر)، رده سنی ۳۱ تا ۳۵ سال و ۴۶ تا ۵۰ سال با ۱۰/۹٪ (۱۵ نفر)، رده سنی ۵۱ تا ۵۵ سال با ۱۰/۲٪ و رده سنی ۲۶ تا ۳۰ سال با ۵/۱٪ (۷ نفر) دارای بیشترین تا کمترین فراوانی و درصد فراوانی در بین نمونه‌های پژوهش بودند. نتایج توصیفی سطح تحصیلات، سابقه فعالیت در فوتبال و جایگاه شغلی آزمودنی‌ها در فوتبال در جدول ۴ نشان داده شده است.

بمنظور تجزیه و تحلیل داده‌ها و ویژگی‌های جمعیت‌شناختی از آمار توصیفی (میانگین، انحراف استاندارد، فراوانی، درصد فراوانی و ...) و در سطح آمار استنباطی از آزمون کالموگروف اسمیرنوف (K-S) جهت بررسی نرمال بودن توزیع داده‌های نمونه‌های پژوهش، با استفاده از نرم‌افزار SPSS ver ۲۲ استفاده گردید. همچنین جهت بررسی آزمون مدل عوامل بروز و بازدارنده فساد در صنعت فوتبال ایران از مدل معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی (PLS) با استفاده از نرم‌افزار Smart PLS ۲ (beta) استفاده شد.

یافته‌های تحقیق

نتایج ویژگی‌های جمعیت‌شناختی آزمودنی‌های پژوهش حاضر نشان داد که از مجموع نمونه‌های پژوهش ۹۲٪ (۱۲۶ نفر) از

جدول ۴. توزیع و درصد فراوانی وضعیت سطح تحصیلات، سابقه فعالیت و جایگاه شغلی نمونه‌های پژوهش

ویژگی جمعیت‌شناختی	فراوانی	درصد
سطح تحصیلات	زیر دیپلم	۳
	دیپلم	۲/۲
	کاردانی	۱۱
	کارشناسی	۸/۰
	کارشناسی ارشد	۵/۱
	دکتری	۴۲/۳
سابقه فعالیت در صنعت فوتبال	کمتر از ۵ سال	۳۶
		۲۶/۳
		۱۶/۱
		۲۲
		۴/۴
		۶

فراوانی درصد		ویژگی جمعیت شناختی	
۵/۸	۸	۶ تا ۱۰ سال	
۱۰/۲	۱۴	۱۱ تا ۱۵ سال	
۲۳/۴	۳۲	۱۶ تا ۲۰ سال	
۲۵/۵	۳۵	۲۱ تا ۲۵ سال	
۲۲/۶	۳۱	۲۶ تا ۳۰ سال	
۸/۰	۱۱	بیش از ۳۱ سال	
جایگاه شغلی			
۸/۸	۱۲	مدیران ستادی وزارت ورزش و فدراسیون فوتبال	
۱۳/۹	۱۹	صاحب نظران و اساتید دانشگاه	
۸/۰	۱۱	اصحاب رسانه	
۱۲/۴	۱۷	مدیران عامل باشگاه	
۲۱/۲	۲۹	مربیان	
۲۴/۸	۳۴	بازیکنان	
۱۰/۹	۱۵	داوران	
۱۰۰	۱۳۷	کل	

انحراف استاندارد و نمره Z آن در جدول (۵) نشان داده شده است.

همچنین جهت بررسی نرمالیت توزیع داده‌ها از آزمون کالموگروف اسمیرنوف (K-S) استفاده گردید که نتایج نشان داد که کلیه مؤلفه‌های عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران دارای توزیع نرمال بود ($P \geq 0.05$) که مقادیر میانگین،

جدول ۵: نتایج آزمون کالموگروف اسمیرنوف برای بررسی نرمال بودن توزیع داده‌ها

مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	نمره Z	سطح معناداری	مؤلفه‌ها	میانگین	انحراف استاندارد	نمره Z	سطح معناداری
عامل ۱	۳/۹۷۹	۰/۴۴۲	۲/۳۹۴	۰/۱۲۱	عامل ۱۰	۳/۹۰۷	۰/۴۱۹	۱/۷۲۰	۰/۱۴۷
عامل ۲	۴/۲۷۰	۰/۴۴۷	۱/۹۶۹	۰/۰۶۲	عامل ۱۱	۳/۶۶۰	۰/۴۰۹	۲/۱۰۹	۰/۳۴۸
عامل ۳	۳/۷۰۴	۰/۶۱۷	۲/۱۸۹	۰/۲۰۸	عامل ۱۲	۳/۹۶۷	۰/۴۳۰	۲/۴۲۱	۰/۳۲۱
عامل ۴	۴/۱۶۰	۰/۴۹۵	۳/۰۹۱	۰/۳۴۵	عامل ۱۳	۴/۱۸۸	۰/۵۱۹	۲/۱۳۷	۰/۱۶۲
عامل ۵	۴/۱۰۸	۰/۴۰۸	۱/۹۴۱	۰/۱۲۵	عامل ۱۴	۴/۳۱۵	۰/۴۰۲	۳/۰۵۹	۰/۲۱۳
عامل ۶	۳/۷۳۴	۰/۵۳۶	۲/۱۸۵	۰/۱۸۷	عامل ۱۵	۴/۳۸۳	۰/۳۷۱	۲/۳۳۳	۰/۱۱۴
عامل ۷	۴/۱۸۲	۰/۵۶۱	۲/۱۴۱	۰/۱۰۳	عامل ۱۶	۴/۵۴۰	۰/۳۸۳	۲/۴۰۹	۰/۱۵۹
عامل ۸	۳/۸۹۷	۰/۵۹۱	۳/۵۷۹	۰/۴۳۲	عامل ۱۷	۴/۵۰۱	۰/۳۶۳	۲/۷۷۷	۰/۲۳۷
عامل ۹	۴/۴۴۵	۰/۶۶۸	۳/۱۷۲	۰/۰۸۷	عامل ۱۸	۴/۵۶۴	۰/۲۸۷	۳/۲۰۶	۰/۰۹۳
کل	۴/۰۹۹	۰/۲۸۶	۱/۷۹۷	۰/۱۸۳					

پرسشنامه

در سه بخش بررسی می‌شود: (۱). برازش مدل اندازه‌گیری (۲). برازش مدل ساختاری (۳). برازش کلی مدل (GOF). برای بررسی مدل‌های اندازه‌گیری، سه معیار پایایی، روایی

از دیگر نتایج پژوهش این بود که مدل مفهومی پژوهش با استفاده از معادلات ساختاری به روش حداقل مربعات جزئی (PLS) مورد ارزیابی قرار گرفت. در روش PLS برازش مدل

این روش میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌هایش در مقابل همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها مقایسه می‌شود. در قطر اصلی این ماتریس، جذر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) متغیرها وارد می‌شود و جهت تأیید روایی واگرا لازم است، این مقدار بیش از همبستگی میان آن متغیر با سایر متغیرها در همان ستون باشد (۱۰). با توجه به نتایج جدول ۷ جذر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) که در قطر اصلی ماتریس زیر آمده بیش از میزان همبستگی هر سازه با دیگر متغیرهای هم ستون (عمودی) باشد که نشان دهنده روایی واگرای مناسب و برازش خوب مدل اندازه‌گیری مدل ساختاری پژوهش است.

همگرا (میانگین واریانس استخراج شده) و روایی واگرا (از روش فورنل لارکر) استفاده می‌شود (داودی و رضازاده، ۱۳۹۲). همانطور که در جدول ۶ نشان داده شده است، مقادیر آلفای کرونباخ و پایایی ترکیبی (CR) کلیه متغیرهای مدل ساختاری پژوهش بالاتر از ۰/۷ است که نشان‌دهنده سازگاری درونی و پایداری درونی مناسب مدل اندازه‌گیری است. با توجه به اینکه مقدار میانگین واریانس استخراج شده (AVE) متغیرها که جذر آن مقادیر روایی واگرا یا همان روش فورنل و لارکر را نشان می‌دهد بزرگتر از ۰/۴ است، مناسب بودن میزان روایی همگرا نیز تأیید گردید که در جدول زیر نشان داده شده است.

برای بررسی روایی واگرای مدل ساختاری و نهایی پژوهش از روش ماتریس فورنل و لارکر استفاده شد. در

جدول ۶. بررسی ضرایب پایایی مدل پژوهش

متغیرهای فساد	ضریب آلفای کرونباخ (α)	پایایی ترکیبی ^۱ (CR)	میانگین واریانس استخراج شده ^۲ (AVE)
شرایط علی	۰/۷۱۱	۰/۷۶۵	۰/۵۴۶
شرایط زمینه‌ای	۰/۸۲۳	۰/۸۷۷	۰/۵۹۰
شرایط مداخله‌گر	۰/۷۵۲	۰/۸۴۲	۰/۵۸۲
مقوله محوری	۰/۷۴۵	۰/۷۹۷	۰/۶۰۹
راهبردها	۰/۸۴۱	۰/۹۰۶	۰/۷۶۳
پیامدها	۰/۷۸۰	۰/۸۵۰	۰/۷۴۲

جدول ۷. بررسی روایی واگرای مدل پژوهش به روش فورنل و لارکر

عوامل	شرایط علی	شرایط زمینه‌ای	شرایط مداخله‌گر	مقوله محوری	راهبردها	پیامدها
شرایط علی	۰/۷۳۹					
شرایط زمینه‌ای	۰/۶۵۳	۰/۷۶۸				
شرایط مداخله‌گر	۰/۵۵۳	۰/۷۳۸	۰/۷۶۳			
مقوله محوری	۰/۶۰۳	۰/۶۹۲	۰/۷۱۳	۰/۷۸۱		
راهبردها	۰/۴۴۹	۰/۵۹۵	۰/۴۰۸	۰/۵۳۲	۰/۸۷۴	
پیامدها	۰/۱۴۳	۰/۳۲۵	۰/۲۷۵	۰/۴۱۲	۰/۷۲۲	۰/۸۶۱

1. Composite Reliability

2. Average Variance Extracted (AVE)

تحت تأثیر قرار گیرد، مقدار R^2 از ۰/۳۳ به بالا نشان از قوت ارتباط بین آن سازه و سازه‌های درون‌زا است و در صورتی که اگر یک سازه توسط سازه‌های بیشتری تحت تأثیر قرار گیرد، برای قبول رابطه‌ها باید مقدار R^2 بیشتری را مورد ملاک قرار داد (۲۴، ۱۰). با توجه به جدول ۸ مقادیر R^2 برای متغیرهای درون‌زای شرایط زمینه‌ای ۰/۷۲۷، مداخله‌گر ۰/۹۱۶، فساد ۰/۹۰۹، راهبرد ۰/۵۲۳ و پیامدها ۰/۵۶۸ می‌باشد که دارای ارتباط و پیش‌بین کننده قوی است. لازم به ذکر است با توجه به اینکه شرایط علی یک متغیر برون‌زا هست و هیچ ارتباط از سایر عامل‌ها به آن وارد نمی‌شود لذا فاقد مقادیر R^2 ضریب تعیین برای تبیین با سایر متغیرها می‌باشد. سومین معیار اندازه اثر (F^2) است. این معیار شدت رابطه میان سازه‌های مُدل را نشان می‌دهد. مقادیر ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ به ترتیب نشان از اندازه اثر کوچک، متوسط و بزرگ یک سازه بر سازه دیگر است. این معیار فقط در مُدل‌هایی کاربرد دارد که متغیرهای درون‌زایی (وابسته) داشته باشند که بیش از یک متغیر برون‌زا بر آن تأثیرگذار باشد (۱۰). در این پژوهش معیار F^2 با توجه به جدول ۸ نشان داد که فساد کل بر پیامد (۰/۱۲۱) و عوامل زمینه‌ای بر راهبردهای بازدارنده دارای شدت اثری متوسط ولی در بقیه عوامل نسبت به هم دارای شدت اثر بزرگی دارند. چهارمین معیار Q^2 است. این معیار توسط استون و گیسر^۳ (۱۹۷۵) معرفی شد که قدرت پیش‌بینی مُدل در متغیرهای وابسته را مشخص می‌سازد. مقدار Q^2 باید در مورد تمامی سازه‌های درون‌زای مُدل محاسبه شود. هنسler (۲۰۰۹) در مورد شدت قدرت پیش‌بینی مُدل در مورد سازه‌های درون‌زا سه مقدار ۰/۰۲، ۰/۱۵ و ۰/۳۵ را به عنوان قدرت پیش‌بینی کم، متوسط و قوی تعیین نموده‌اند. در صورتی که مقدار این معیار صفر و یا کمتر از صفر شود، مُدل احتیاج به اصلاح دارد (داودی و رضازاده، ۱۳۹۲). با توجه به نتایج جدول ۸ کلیه متغیرهای مُدل ساختاری پژوهش دارای قدرت قوی پیش‌بینی کننده‌ای دارند (۲۴، ۱۰). مقادیر Q^2 گزارش شده نشان می‌دهند مُدل ارائه شده در این پژوهش توانایی بالایی در تبیین یا پیش‌بینی عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران را دارا هستند.

برای بررسی روابی و گرای مُدل ساختاری و نهائی پژوهش از روش ماتریس فورنل و لارکر^۱ استفاده شد. در این روش میزان همبستگی یک سازه با شاخص‌هایش در مقابله همبستگی آن سازه با سایر سازه‌ها مقایسه می‌شود. در قطر اصلی این ماتریس، جذر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) متغیرها وارد می‌شود و جهت تأیید روابی و اگر لازم است، این مقدار بیش از همبستگی میان آن متغیر با سایر متغیرها در همان ستون باشد (۱۰). با توجه به نتایج جدول ۷ جذر میانگین واریانس استخراج شده (AVE) که در قطر اصلی ماتریس زیر آمده بیش از میزان همبستگی هر سازه با دیگر متغیرهای هم ستون (عمودی) باشد که نشان دهنده روابی و اگر مناسب و برازش خوب مُدل اندازه‌گیری مُدل ساختاری پژوهش است.

در مُدل ساختاری بر خلاف مُدل اندازه‌گیری، به سؤالات (مشاهده شده) کاری ندارد و تنها متغیرهای مکنون (پنهان)، همراه با روابط میان آنها بررسی می‌گردد. در بررسی مُدل ساختاری، ضریب معناداری (t)، معیار R^2 معیار اندازه تأثیر F^2 و معیار Q^2 مُدل ساختاری مورد بررسی قرار گرفتند. معیار اول از بررسی مُدل ساختاری، ضرایب معناداری t است و در صورتی که مقادیر آن بیش از ۱/۹۶ باشد، نشان از صحت رابطه بین سازه‌ها و در نتیجه تأیید فرضیه‌های پژوهش در سطح اطمینان ۹۵٪ است (۱۰). با توجه به جدول ۸ مقادیر t برای کلیه عامل‌ها و روابط آن با مقوله‌ها بزرگتر از ۱/۹۶ بوده و در سطح اطمینان ۹۵٪ معنادار هستند و کلیه عامل‌ها بر مقوله‌های اصلی پژوهش از قبیل شرایط علی، زمینه‌ای، مداخله‌گر، راهبردها و پیامدها و ارتباط بین این مقوله‌ها با پدیده محوری نیز تأثیر معنادار دارد و روابط معنادار بین آنان در پژوهش حاضر تأیید می‌گردد. دومین معیار بررسی ضرایب R^2 مربوط به متغیرهای پنهان وابسته (درون‌زا) مُدل است و نشان دهنده تأثیر یک متغیر مستقل (برون‌زا) بر یک متغیر وابسته است و سه مقدار ۰/۱۹، ۰/۳۳ و ۰/۶۷ به عنوان مقادیر ملاک برای روابط ضعیف، متوسط و قوی R^2 در نظر گرفته می‌شوند. هر چه مقدار R^2 مربوط به سازه‌های درون‌زا (وابسته) یک مُدل بیشتر باشد، نشان از برازش بهتر مُدل است. هنسler و همکاران^۲ (۲۰۰۹) معتقدند در یک مُدل، در صورتی که یک سازه درون‌زا توسط یک یا دو سازه برون‌زا

1. Fornell & Larcker
2. Henseler et al

3. Stone-Geisser Criterion

جدول ۸. مقادیر شاخص‌های برازش مدل ساختاری پژوهش

متغیرهای پژوهش	ضریب استاندارد (β)	ضرایب معناداری (t)	اندازه اثر (F^2)	مقدار Q2	ضریب تعیین (R^2)
علی زمینهای	۰/۶۶۵	۳۳/۷۸۳			
علی پیامدها	-۰/۶۱۱	-۱۲/۳۹۹			
علی مداخله گر	۰/۹۴۹	۱۱/۴۴۷			
علی محوری	۰/۵۱۳	۲۱/۴۹۹			
زمینهای پیامدها	-۰/۵۰۴	-۱۹/۳۹۹	۰/۲۱۶	۰/۴۰۰	۰/۷۲۷
زمینهای راهبردها	۰/۶۶۳	-۱۵/۳۳۵	۰/۱۵۹		
زمینهای محوری	۰/۵۹۷	۲۷/۳۵۹	۰/۶۲۳		
مداخله پیامدها	-۰/۷۰۷	-۱۰/۳۹۵	۰/۲۴۸	۰/۵۰۵	۰/۹۱۶
مداخله راهبردها	۰/۵۵۰	۱۳/۱۷۲	۰/۳۴۵		
راهبرد پیامد	-۰/۵۲۴	-۱۵/۵۱۵	۰/۹۱۷	۰/۳۷۹	۰/۵۲۳
فساد راهبرد	۰/۶۵۰	۱۳/۳۶۸	۰/۳۴۴	۰/۷۷۶	۰/۹۰۹
فساد پیامد	-۰/۶۰۴	-۱۵/۳۳۵	۰/۱۲۱		
فساد مداخله گر	۰/۷۱۵	۳۳/۴۰۵	۰/۷۴۴		
پیامد				۰/۳۸۱	۰/۵۶۸

پس از ترسیم مدل ساختاری پژوهش، مقادیر ضرایب استاندارد (β) و ضرایب معناداری (t) محاسبه گردید که نتایج حاکی از آن بود که کلیه مؤلفه‌ها دارای بار عاملی مناسبی با مفهوم خود دارند (بیش از ۰/۴) و مقدار t در همه عامل‌ها بالاتر از ۱/۹۶ بود که حاکی از وجود ارتباط معنادار بین عامل‌ها با مقوله مرتبط با خود دارند که نتایج این مقادیر β و t در جدول ۹ و شکل ۲ نشان داده شده است.

برازش مدل کلی (GOF^1): مدل کلی شامل هر دو بخش مدل اندازه‌گیری و مدل ساختاری می‌شود و با تأیید برازش آن، بررسی برازش در یک مدل کامل می‌شود. برای بررسی برازش مدل کلی تنها یک معیار به نام GOF وجود دارد. معیار GOF توسط تننهاوس و همکاران^۲ (۲۰۰۴) ابداع گردید و طبق فرمول زیر محاسبه می‌گردد (۴۶). وتزلس و همکاران^۳ (۲۰۰۹) سه مقدار ۰/۰۱، ۰/۲۵ و ۰/۳۶ را به عنوان مقادیر ضعیف، متوسط و قوی برای GOF معرفی نموده‌اند. با توجه به جدول ۸ و همچنین فرمول ذیل، مقدار میانگین مقادیر اشتراکی^۴ آن ۰/۴۹۸ و میانگین R^2 آن ۰/۷۲۸ بدست آمد (۴۸). با توجه به فرمول زیر مقدار GOF معادل ۰/۶۰۲ بدست آمد که با توجه به دسته‌بندی وتزلس و همکاران (۲۰۰۹) نشان از برازش قوی مدل نهائی پژوهش داشت.

کیفیت مدل

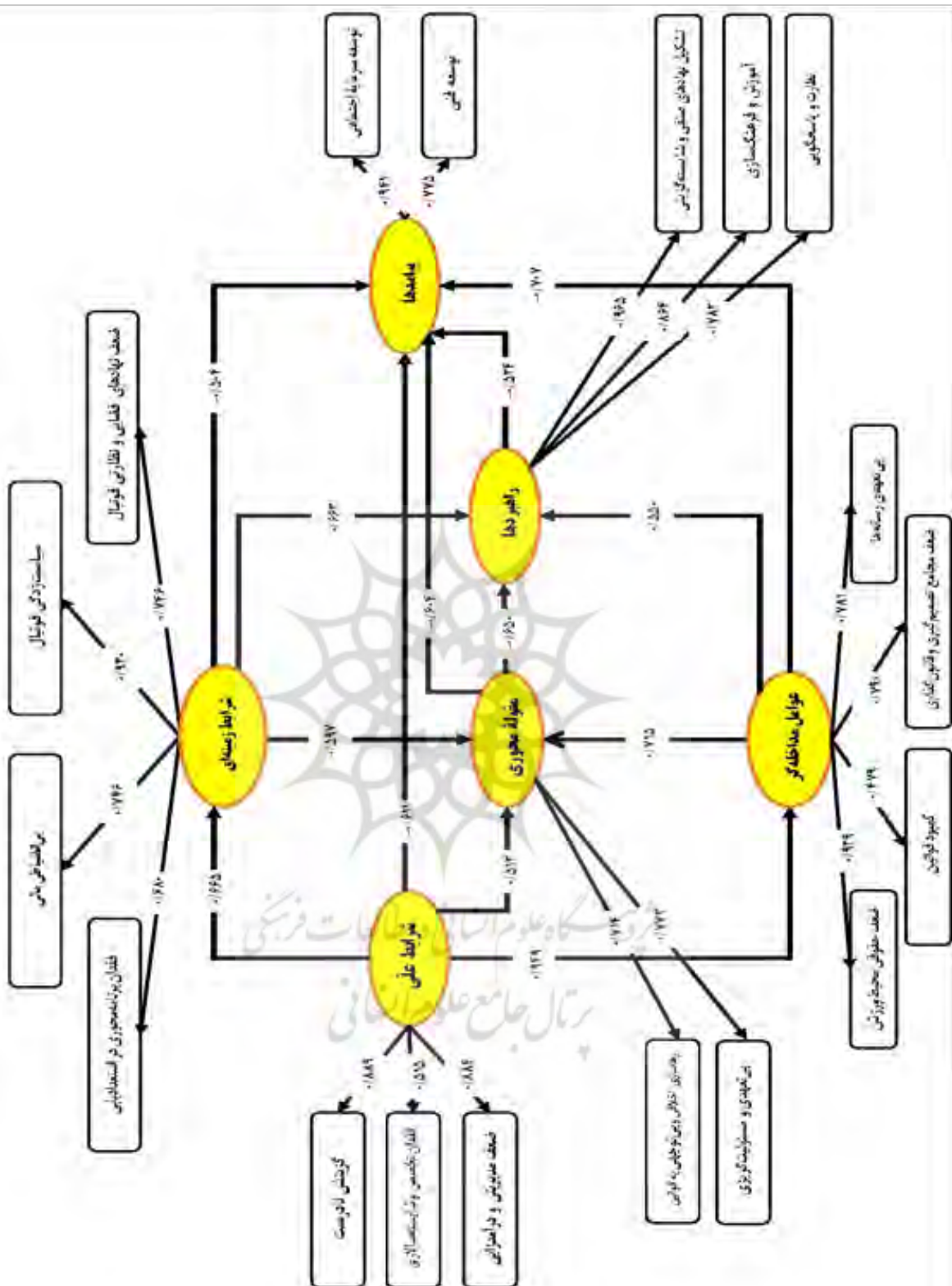
$$GOF = \sqrt{Communtality \times R^2}$$

$$GOF = \sqrt{0.498 \times 0.728} = \sqrt{0.362} = 0.602$$

1. Goodness of fit
2. Tenenhaus et al
3. Wetzells et al
4. Communalities

جدول ۹. ضرایب استاندارد (β) و مقادیر ضرایب معناداری (t) بین مؤلفه‌های کلی با مفهوم فساد

مفهوم	مؤلفه‌ها (عامل‌ها)	بار عاملی (β)	مقدار T-Value	نتیجه
شرایط عالی	گزینش نادرست مدیران	۰/۸۸۹	۴۲/۱۳۴	تأیید
	فقدان تخصص و شایسته‌سالاری مدیران	۰/۵۱۵	۱۱/۰۵۲	تأیید
شرایط زمینه‌ای	ضعف مدیریتی و درآمدزایی مدیران	۰/۸۸۴	۵۶/۹۶۷	تأیید
	ضعف نهادهای قضایی و نظارتی فوتبال	۰/۷۴۶	۲۳/۲۸۰	تأیید
	سیاست‌زدگی فوتبال	۰/۹۳۰	۱۲۳/۷۹۰	تأیید
شرایط مداخله‌گر	بی‌انضباطی مالی	۰/۷۴۶	۱۰/۷۹۲	تأیید
	فقدان برنامه‌محوری در استعدادیابی	۰/۶۸۰	۱۵/۳۴۷	تأیید
	بی‌تعهدی رسانه‌ها	۰/۷۸۱	۱۷/۹۶۴	تأیید
	ضعف مجامع تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری	۰/۷۹۰	۱۹/۸۴۱	تأیید
راهبردها	کمبود قوانین	۰/۴۷۹	۴/۳۲۳	تأیید
	ضعف حقوقی محیط ورزش	۰/۹۲۹	۸۵/۸۱۹	تأیید
	تشکیل نهادهای صنفی و شایسته‌گزینی	۰/۹۶۵	۱۷۱/۶۳۳	تأیید
پدیده‌ها	آموزش و فرهنگ‌سازی	۰/۸۶۴	۳۲/۷۸۸	تأیید
	نظارت و پاسخگویی	۰/۷۸۲	۲۲/۲۹۱	تأیید
مقوله محوری	توسعه سرمایه اجتماعی	۰/۹۴۱	۶۲/۶۰۷	تأیید
	توسعه فنی	۰/۷۷۵	۹/۹۳۸	تأیید
مقوله محوری	رهاسازی اخلاقی و بی‌توجهی به قوانین	۰/۷۱۴	۱۹/۶۲۶	تأیید
	بی‌تعهدی و مسئولیت‌گریزی	۰/۷۷۳	۱۴/۱۶۲	تأیید

شکل ۲. مقادیر ضرایب استاندارد (β) مدل ساختاری عوامل بروز فساد در صنعت فوتبال ایران

بحث و نتیجه‌گیری

نتایج آزمون مدل پژوهش نشان داد که بطور کلی عوامل شکل دهنده بروز فساد (عامل‌های هجده‌گانه) در صنعت فوتبال ایران ۷۳/۵۸۰٪ از واریانس تغییرات فساد را تبیین می‌کند و در آن نقش دارند. در این بین عامل گزینش نادرست مدیران بیشترین سهم را از واریانس تغییرات دارا بود. مدل آزمون نشان داد که از بین مقوله‌های مدل پارادایمی، مقوله شرایط مداخله‌گر بیشترین تأثیر را بر پدیده محوری (فساد) با بار عاملی ۰/۷۱۵ دارد و نشان از آن دارد که عوامل خارجی (اثرگذار) در بروز فساد در صنعت فوتبال تأثیر معناداری دارد. از بین عامل‌های مقوله مداخله‌گر ضعف حقوقی محیط فوتبال با بار عاملی ۰/۹۲۹ که به ترتیب بار عاملی شامل سوء استفاده سایر سازمان‌ها از قبیل وزارت ارتباطات و صدا و سیما از امتیازات فوتبال، عدم حق پخش تلویزیونی، فقدان قدرت اجرایی ارکان قضایی و انضباطی فوتبال و عدم پیاده‌سازی اجرای سیاست‌های اصل ۴۴ خصوصی‌سازی در ورزش کشور از جمله مهمترین موارد از دیدگاه نمونه‌های بخش کمی بود. ابزری و فغانی (۱۳۹۲)، اصلاح ساختار اداری، سیاست‌زدایی از نظام اداری و کاهش تصدی‌گری دولت (خصوصی‌سازی) از جمله راه‌های برون رفت فساد عنوان نمودند. بریور و همکاران (۲۰۰۷)، محدود نمودن بخش خصوصی را به دلیل قوانین دست و پا گیر را از جمله دلایل بروز فساد بیان داشت (۳). شنگ (۲۰۱۶) یکی از راهکارهای کاهش فساد را خصوصی‌سازی دانست (۴۴). باید عنوان نمود که در ظاهر حاکمیت اعتقاد به حضور بخش خصوصی و برون‌سپاری این صنعت دارد ولی با توجه به دست و پاگیر بودن قوانین و عدم آزادی عمل بخش خصوصی که یکی از اهداف آن کسب سود از سرمایه‌گذاری از صنعت فوتبال است لذا با توجه به اینکه صنعت فوتبال کشور هیچ‌کدام از شرایط حرفه‌ای بودن اعم از دریافت حق پخش تلویزیونی، تبلیغات، درآمد روز مسابقه و بلیت‌فروشی که عمده سود و منابع درآمدی و از انگیزه‌های اصلی حضور بخش خصوصی است لذا این عوامل نشان از ضعف حقوقی محیط ورزش دارد که این مشکلات بوسیله قانون‌گذاری و تأمین منافع بخش خصوصی می‌تواند به سرانجام خوشی برای صنعت فوتبال منجر شود.

عامل ضعف مجامع تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری با بار عاملی ۰/۷۹۰ که به ترتیب بارهای عاملی شامل مواردی همچون عدم برگزاری بموقع مجامع عمومی فدراسیون توسط مدیران به دلیل نیات ناسالم، عدم وجود دبیرخانه دائمی در

مجمع عمومی برای پیگیری مصوبات مجمع و فرمالیته و تشریفاتی بودن مجمع عمومی به دلیل عدم استقلال رأی و فقدان تخصص اعضاء مجمع از مهمترین عوامل مداخله‌گر بروز فساد در صنعت فوتبال ایران بود. چیونگ و چانگ (۲۰۰۸) عدم کار گروهی (فردگرایی) را از علل بروز فساد در سازمان عنوان نمودند (۷). رابل و کالمن (۲۰۰۸) عدم تعهد کاری افراد را و ناکارآمدی ارکان نظارتی را از جمله دلایل بروز فساد بیان داشتند (۴۰). لازم به ذکر است که یکی از دلایل فقدان اثربخشی مجامع تصمیم‌گیری صنعت فوتبال وجود روابط غیررسمی میان اعضاء (زد و بند) و فقدان مشارکت اعضاء در نظارت بر عملکرد مدیران و اتخاذ تصمیمات کارآمد به نفع فوتبال است؛ که دیده شده است اعضاء مجمع بدون هیچ‌گونه مخالفت و ایجاد بحث‌های چالشی که بتوان عملکرد و تصمیمات را مورد نقد و ارزیابی قرار داد که این بخش از یافته‌ها با نتایج سلدادیو و هان (۲۰۰۶)، اولکن (۲۰۰۷) و مانولی و همکاران (۲۰۱۹) همخوانی داشت (۴۳، ۳۷، ۲۹). دانایی فرد (۱۳۸۴)، علل فرهنگی - محیطی را در نظام اداری کنونی، انتصاب و اختصاص پست‌های سازمانی بر مبنای رفق‌بازی و یا رشوه، به صورت امری عادی درآمده و تبانی بین افراد متمول، سیاست‌مداران و عوامل بوروکراسی اداری برای عبور از فیلترهای نظام اداری، یک جریان پذیرفته شده است که نتیجه آن، بروز فساد به ویژه در سطح کلان جامعه بوده است (۹). باید عنوان نمود که فساد در یک سازمان با جذب نیرو آغاز می‌شود، چرا که در فوتبال کشور ذینفعان آن کمترین حق را در تعیین سرنوشت این صنعت دارند چرا که روابط و زد و بند اداری اعضاء با مدیران فدراسیون و عملاً تشریفاتی بودن برگزاری جلسات مجمع و هدایت نمودن جلسات و تصمیمات مجمع مطابق با میل مدیران باعث شده است که فردگرایی به جای خرد جمعی در تصمیمات دخیل باشد که این می‌تواند بر تغییر قوانین و اساسنامه نیز تأثیر مستقیم داشته باشد.

از طرف دیگر، مقوله عوامل زمینه‌ای (بستر ساز) با بار عاملی ۰/۵۹۷ دومین مقوله تأثیر گذار بر پدیده فساد در آزمون مدل پژوهش بود. از بین عامل‌های این مقوله، عامل سیاست‌زدگی فوتبال با بار عاملی ۰/۹۳۰ به عنوان مهمترین که شامل تمایل مدیران فوتبال از حضور سیاسیون در این صنعت به دلیل قدرت و ارتباطات آنان، عدم تمایل حاکمیت به واگذاری این صنعت به بخش خصوصی به دلیل قدرت زیاد فوتبال و

حضور سیاسیون برای بهره‌برداری سیاسی از ورزش از جمله مهمترین بود. هاینگتون (۱۹۶۸) فساد سیاسی را سوء استفاده از قدرت سیاسی در جهت اهداف شخصی و نامشروع، اصولاً فساد سیاسی و قدرت همزاد یکدیگرند؛ یعنی تا زمانی که قدرت وجود نداشته باشد از فساد سیاسی هم اثری نخواهد بود (۲۱). همانگونه که روسو می‌گوید: «فساد سیاسی نتیجه حتمی کشمکش و تلاش بر سر کسب قدرت است». متخصصین اعتقاد داشتند که صنعت فوتبال به دلیل اینکه بیشتر از دیدگاه عوام به عنوان یک تفریح و سرگرمی و نه صنعت نگریده می‌شود، باعث این می‌شود همه افراد برای حضور در فوتبال وسوسه شوند. همچنین برد رسانه‌ای و تبلیغاتی که این صنعت برای شهرت و محبوبیت سیاستمداران دارد و اینکه متخصصین ورزشی از تأمین منابع مالی برای این صنعت عاجز و ناتوان هستند و کلیه راه‌های درآمدزایی آن نیز مسدود است، به تدریج عرصه برای حضور سیاسیون که توانایی لابی و ارتباطات قوی هستند و می‌توانند برای این صنعت درآمدزایی کنند، هموار گردد. این نتایج با پژوهش‌های نصیف (۲۰۱۴)، بوسکو (۲۰۱۶) و یلماز و همکاران (۲۰۱۸) همخوانی دارد (۳۵، ۲، ۵۰). کارسون و پرادو (۲۰۱۶)، معتقد بودند که برای رسیدگی و مبارزه با فساد نهادهای کنشی و واکنشی باید با یکدیگر همکاری و هم‌افزایی داشته باشند؛ چرا که این هم‌افزایی باعث کاهش مقاومت سیاسی برای مقابله با کاهش پیدا می‌کند (۶).

همچنین عامل‌های سرپیچی و بی‌توجهی به قوانین و فقدان برنامه‌محوری در استعدادیابی با بار عاملی ۰/۷۴۶ در اولویت‌های بعدی شرایط زمینه‌ای بروز فساد در صنعت فوتبال بودند که سندسازی و جعل اسناد باشگاه‌ها بمنظور حرفه‌ای نشان دادن این صنعت، کمبود قوانین حمایتی در فوتبال در عامل سرپیچی و بی‌توجهی به قوانین و گویه‌های عدم یکپارچگی استعدادیابی و استعدادپروری در صنعت فوتبال و عدم حمایت از استعدادهای و باشگاه‌های سازنده به ترتیب بار عاملی مهمترین گویه‌های عامل فقدان برنامه‌محوری در استعدادیابی بود. متخصصین معتقد بودند که سرپیچی از قوانین به دلیل کمبود قوانین و در نتیجه سلیقه‌ای شدن تصمیمات توسط مدیران است. چرا که باید اذعان نمود یکی از معیارهای حضور باشگاه‌های فوتبال در مسابقات بین‌المللی (جام باشگاه‌های آسیا) دارا بودن مجوز حرفه‌ای از سوی سازمان لیگ حرفه‌ای آسیا می‌باشد که در کشور ما به دلیل اینکه فوتبال کشور نهایتاً منشأ دولتی دارند و از داشتن

استادیوم اختصاصی، درآمدزایی روز مسابقه، بلیت‌فروشی، حق پخش تلویزیونی، تبلیغات و ... محروم هستند لذا برای اینکه بتوانند در رقابت‌های آسیایی حضور داشته باشند، مسئولین باشگاه‌ها و مدیران فدراسیون مجبور به سندسازی و جعل اسناد هستند که این خود یک تخلف بزرگ محسوب می‌شود که بیشتر به دلیل کمبود قوانین حمایتی از توسعه و پیشرفت فوتبال رخ داده است. این یافته با نتایج پژوهش نوگارا (۲۰۰۹) که قانون‌گریزی را یکی از عوامل فرهنگی بروز فساد می‌داند (۳۶)؛ بریور و همکاران (۲۰۰۷)، ماسون و همکاران (۲۰۰۶) و رازقی و همکاران (۱۳۹۳) همخوانی داشت (۳، ۳۰، ۴۱).

همچنین از دیگر دلایل فقدان ثبات مدیران فوتبال است که باعث می‌شود مدیران برای حفظ جایگاه خود به هر وضعیتی فقط به دنبال نتیجه‌گرایی باشند چرا که در صنعت فوتبال کشور مدیران بر اساس نتایج تیم ارزیابی و ارزش‌گذاری می‌شوند و نه چیز دیگر؛ لذا این مهم باعث می‌شود که فوتبال پایه به دلیل دیر بازده بودن آن و اینکه فرایندی زمانبر است مورد اغفال مدیران قرار گیرند و اهمیتی برای عملکرد آنان نداشته باشد، بنابراین بی‌توجهی به استعدادیابی و عدم حمایت از باشگاه‌های سازنده خود می‌تواند علاوه بر بی‌انگیزگی برای باشگاه‌های استعدادپرور، باعث افزایش قیمت بازیکنان و بروز پدیده دلالی شود؛ که با نتایج زارع و همکاران (۱۳۹۵) و مسترز (۲۰۱۵) همخوانی داشت (۵۱، ۳۱). آنان اعتقاد داشتند که توجه به بازیکنان پایه و کمک به رشد آنها در ابعاد مختلف یکی از عوامل بازدارنده فساد در ورزش می‌تواند باشد. همچنین مقوله علی با بار عاملی ۰/۵۱۳ در رده سوم اهمیت بروز پدیده فساد در صنعت فوتبال کشور حکایت داشت. عامل‌های گزینش نادرست مدیران با بار عاملی ۰/۸۸۹ که شامل گویه‌های تغییرات مداوم مدیران، حضور مدیران فاقد صلاحیت و پارتی‌بازی در انتصابات از جمله مهمترین گویه‌ها در این عامل بود.

دولتی بودن فوتبال کشور و عدم وابستگی از سیاست باعث حضور مدیران فاقد صلاحیت شده است. چرا که متخصصین بیان داشتند که چون در نظر سیاسیون فوتبال سود و آورده مالی برای آنها ندارد و بیشتر جنبه سرگرمی در جامعه دارد؛ پس هر فردی هر چند بی‌تخصص توانایی اداره آن را دارد، بنابراین اکثر حضور افراد دارای فقدان شایستگی و بی‌تخصص با انتصاب انجام می‌گیرد نه با انتخاب. که این یافته با نتایج قلی‌پور و همکاران (۱۳۸۵) و بریور و همکاران (۲۰۰۷) که فقدان شایسته‌سالاری در گزینش‌ها را یکی از عوامل بروز

محیطی (تأثیرگذار) که کنترل این شرایط نیز تا حدودی از توان مدیران حوزه فوتبال خارج است بیشترین تأثیر را بر پیامدها دارد؛ چرا که وجود عواملی محیطی از قبیل ورود سیاسیون، بی‌تعهدی رسانه‌ها به حاشیه زدن به تخلفات فوتبال و ایفای نقش دلالی در جابه‌جایی بازیکن و مربی و فقدان درآمدزایی و وجود منابع پایدار در این صنعت باعث این شده است که شرایط مداخله‌گر بیشترین اثر را بر پیامدهای حاصل از راهبردهای بازدارنده داشته باشد؛ بنابراین از وظایف حاکمیت است تا با سازماندهی رسانه‌های ورزشی و پالایش آنان، کمک به اثربخش بودن مجامع تصمیم‌گیری و قانون‌گذاری فوتبال، تولید قوانین حمایتی توسط نهادهای قانون‌گذار (مجلس شورای اسلامی) و توجه و پیگیری حقوق فوتبال توسط مراجع قضایی به کاهش عوامل مداخله‌گر بروز فساد کمک نمود تا شاهد افزایش پیامدهای ناشی از راهبردهای بازدارنده در صنعت فوتبال کشور بود. از دیگر نتایج این بود که شرایط علی عوامل بروز فساد با شرایط مداخله‌گر ارتباط تأثیرگذارتری نسبت به سایر مقوله‌ها دارد و با بار عاملی ۰/۹۴۹ دارای ارتباط مستقیم و در جهت مثبت است به عبارتی با رشد عوامل علی بروز فساد شاهد افزایش و اثرگذاری بیشتر شرایط مداخله‌گر در بروز فساد نیز خواهیم بود. اکثریت نمونه‌های پژوهش مدیریت حوزه فوتبال را مهمترین عامل بروز فساد و تخلف در فوتبال کشور معرفی کردند لذا برای کاهش عوامل علی بروز فساد، از وظایف مسئولین وزارت ورزش و فدراسیون فوتبال است تا با جذب و بکارگیری مدیران متعهد و اهل فن و تجربه، توجیه مسئولیت‌های مدیران، استقرار نظام شایسته‌سالاری و تخصص‌گرایی و ایجاد منابع پایدار مالی بتوان علل اصلی بروز فساد را کاهش داد.

همچنین شرایط زمینه‌ای (بستر ساز) دارای بیشترین بار عاملی ارتباط مستقیم با مقوله راهبردها می‌باشد (۰/۶۵۰) و در صورت افزایش شرایط زمینه‌ای بروز فساد باید شاهد بیشتر راهبردهای تدوین شده بروز مقابله با آن بود. تحکیم جایگاه ارکان قضایی و انضباطی فوتبال و احترام به استقلال کاری آنان در صدور آراء انضباطی و برخورد بدون اغماض با متخلفین در این صنعت، پایبندی و احترام به قوانین، عدم وابستگی این صنعت از سیاست و جلوگیری از ورود غیر متخصصین، ایجاد نظام مالی منسجم و برنامه‌محوری و داشتن برنامه‌های مدون در پرورش استعدادها از جمله عواملی است که می‌تواند به عنوان راهبردهای بازدارنده در بروز فساد

فساد بیان نمودند (۱۶، ۳). نجفی کلوری و همکاران (۱۳۹۰) یکی از عوامل پیشگیری از بروز فساد در سازمان‌های ورزشی را جلوگیری از فساد استخدامی عنوان نمود (۳۴). نوگارا (۲۰۰۹) پارتی‌بازی را یکی از عوامل فرهنگی بروز فساد در کشور اوگاندا عنوان نمود (۳۶).

همچنین ضعف مدیریتی و درآمدزایی مدیران با بارعاملی ۰/۸۸۴ که شامل گویه‌های کم بودن آستانه تحمل مدیران و تغییرات مداوم مربیان، وجود منابع مالی دولتی بدون حساب و کتاب و فقدان دغدغه مدیران دولتی در هزینه‌کرد از جمله مهمترین گویه‌های این عامل قرار داشت در اولویت بعدی اهمیت قرار داشت. از دید صاحب‌نظران به دلیل ضعف تخصص در مدیران فوتبال کشور و اینکه بدون ارزیابی و نظارت بر عملکرد تیم و به دلیل فشار هواداران و مسئولین که ملاک عملکرد مدیران را بر اساس نتایج تیم بررسی می‌کنند تا با کوچکترین لغزش در نتیجه‌گیری تیم اقدام به تعویض و جابه‌جایی مربیان می‌کنند تا بتوانند در جایگاه خود حفظ شوند لذا این باعث کاهش آستانه تحمل مدیران در فوتبال شده است. همچنین به کارگمردن مدیران دولتی در فوتبال باعث شده است که آنان هیچ‌گونه دغدغه درآمدزایی و ایجاد راهکارهایی برای درآمدزایی نداشته باشند و منتظر دریافت کمک‌های دولتی هستند که این خود انفعال و ضعف مدیران در درآمدزایی را به دنبال دارد. چرا که مدیران دولتی معتقدند که ملاک ارزیابی آنان توسط مسئولین حفظ وضعیت موجود و آرامش صنعت فوتبال است نه میزان درآمدزایی و ایجاد منابع مالی برای این صنعت. این یافته با نتایج هیل (۲۰۱۰) که وجود مقامات بی‌تعهد و فاسد و سلدادیو و هان (۲۰۰۶) که ناکارآمدی کنترل و نظارت بر عملکرد مدیران را از جمله عوامل بروز فساد دانستند؛ همخوانی داشت (۲۰، ۴۳).

از دیگر نتایج مدل ساختاری این بود که از بین مقوله‌های نظریه داده بنیاد، کلیه مقوله‌ها دارای ارتباط معنادار ولی در جهت معکوس (منفی) با پیامدها دارند بطوریکه مقوله شرایط مداخله‌گر با بار عاملی ۰/۷۰۷- بیشترین بار عاملی و ارتباط را با پیامدها دارند. عبارتی با کاهش عوامل مداخله‌گر بروز فساد، می‌تواند شاهد افزایش پیامدهای ناشی از راهبردهای بازدارنده در صنعت فوتبال ایران را شاهد بود. همچنین شرایط علی نیز بعد از شرایط مداخله‌گر با بار عاملی ۰/۶۱۱- دارای بیشترین ارتباط معنادار ولی در جهت عکس با پیامدها بود که می‌توان بیان نمود با کاهش شرایط علی بروز فساد می‌تواند پیامدهای مثبت آن را افزایش داد. نتایج حاکی از آن بود که شاید عوامل

است. از دید حاکمیت توجه بیشتر مادی و معنوی به فوتبال و ایجاد جایگاه ویژه فوتبال در جامعه است و از دید عامه مردم می‌تواند منجر به حضور بیشتر و آشتی ورزشگاه‌ها و اجازة حضور فرزندان در استادیوم‌های و کلاس‌های فوتبال است. لازم به ذکر است کاهش فساد در فوتبال می‌تواند انگیزه‌های مضاعفی را نیز برای سرمایه‌گذاری بخش خصوصی در این صنعت بوجود آورد چرا که ناهنجاری‌ها و بداخلاقی‌ها در صنعت فوتبال و هزینه‌بر بودن فوتبال بدون داشتن سودآوری مالی و وجود منابع مالی پایدار می‌تواند سرمایه‌گذاران را از حضور در این صنعت منصرف و دل‌سرد نماید.

که ناشی از بروز عوامل زمینه‌ای باشد مثمرتر واقع شود که با نتایج ابزری و فغانی (۱۳۹۲)، رازقی و همکاران (۱۳۹۵) و مک‌کیلوی و مورمن (۲۰۰۷) همخوانی داشت (۱، ۴۱، ۴). کلیه این پژوهش‌ها پایبندی به موازین اخلاقی و دوری از سیاست‌زدگی را از راه‌های پیشگیری از بروز فساد بیان نمودند. نهایتاً باید عنوان نمود که در مدل پژوهش مهمترین عامل مقوله پیامدهای ناشی از راهبردهای بازدارنده فساد افزایش سرمایه اجتماعی فوتبال در جامعه است چرا که در صورت پیشگیری از بروز فساد یکی از مهمترین فواید آن جلب توجه کردن این صنعت از دیدگاه حاکمیت و همچنین عامه مردم

References

1. Abzari, M. Faghani, F. *Application of AHP and TOPSIS Approach to Prioritize the Factors Affecting Corruption and its Coping Strategies*. The Journal of Operations Research in its Applications. 2013.10 (36). P. 57-43. (Persian)
2. Bosco B. Old and new factors affecting corruption in Europe: Evidence from panel data. *Economic Analysis and Policy*. 2016 Sep 1;51:66-85.
3. Brewer GA, Choi Y, Walker RM. Accountability, corruption and government effectiveness in Asia: an exploration of World Bank governance indicators. *International Public Management Review*. 2007 Jan 1;8(2):204-25.
4. Buraimo B, Migali G, Simmons R. Corruption does not pay: An analysis of consumer response to Italy's Calciopoli scandal. Manuscript submitted for publication. 2012 Apr 4.
5. Campbell JL, Göritz AS. Culture corrupts! A qualitative study of organizational culture in corrupt organizations. *Journal of business ethics*. 2014 Mar 1;120(3):291-311.
6. Carson LD, Prado MM. Using institutional multiplicity to address corruption as a collective action problem: Lessons from the Brazilian case. *The Quarterly Review of Economics and Finance*. 2016 Nov 1;62:56-65.
7. Cheung HY, Chan AW. Corruption across countries: Impacts from education and cultural dimensions. *The Social Science Journal*. 2008 Jun 1;45(2):223-39.
8. Collins JD, Uhlenbruck K, Rodriguez P. Why firms engage in corruption: A top management perspective. *Journal of Business Ethics*. 2009 Jun 1;87(1):89-108.
9. Danayeeferd, H. *Anti-Corruption Strategy: Does Information Technology Reduce Corruption?* Quarterly Journal of Humanities. 2005. 2 (39). (Persian).
10. Davoudi, A. Rezazadeh, A. *Structural Equation Modeling with Software Pls*. Publishing Jahad University. Tehran. 2013 (Persian).
11. Den Nieuwenboer NA, Kaptein M. Spiraling down into corruption: A dynamic analysis of the social identity processes that cause corruption in organizations to grow. *Journal of Business Ethics*. 2008 Dec 1;83(2):133-46.
12. Di Ronco A, Lavorgna A. Fair play? Not so much: Corruption in the Italian football. *Trends in organized crime*. 2015 Sep 1;18(3):176-95.
13. Dwyer L, Mellor R, Mistilis N, Mules T. A framework for assessing "tangible" and "intangible" impacts of events and conventions. *Event management*. 2000 Mar 1;6(3):175-89.
14. Elahi, A. *The performance of the organization of the Professional Football League of the Islamic Republic of Iran and its comparison with the Japan Professional Football League*. Master's thesis, Faculty of Physical Education and Sport Sciences of Tehran University. 2004. (Persian)
15. Elahi, A., Sajjadi, S N., Khabiri, M., Abrishami, H. *Barriers to attracting income from financial support in the Islamic Republic of Iran Football Industry*. *Journal of Sport Management*. 2009. 1. P. 202-189. (Persian)

16. Gholipour, R. Nick Raftar, T. *Corruption and appropriate strategies to combat it*. Journal of Parliament and Strategy. 2005. 53 P: 54-33. (Persian).
17. Gorse S, Chadwick S. The prevalence of corruption in international sport. Report Gambling Association. 2011 Nov;11. Page: 1-41.
18. Gorsira M, Steg L, Denkers A, Huisman W. Corruption in organizations: Ethical climate and individual motives. *Administrative Sciences*. 2018 Mar;8(1):4.
19. Gross M. Organizations of corrupt individuals: a study of corruption in international cricket and the Catholic Church. 2011; PP: 1-325.
20. Hill D. A critical mass of corruption: why some football leagues have more match-fixing than others. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship*. 2010 Apr 1;11(3):38-52.
21. Huntington, S. P. *Modernization and corruption. Political order in changing societies*. 1968; 59-71.
22. Javan Jafari, A. Safari, S. *Criminal Challenges Facing Violence in Athletes in Football*. Journal of Criminal Law, Third Year. 2014. 9. P: 81-57. (Persian)
23. Jennings A. *Foul!: The secret world of FIFA: Bribes, vote rigging and ticket scandals*. London: HarperSport; 2006.
24. Kazemnezhad, A. Heidari, M R. Norouz Zadeh, R. *Statistical methods in health care and SPSS application in data analysis*. Tehran, Community Publisher. 2011. (Persian)
25. Kochan N, Goodyear R. *Corruption: The new corporate challenge*. Palgrave Macmillan; 2011 Sep 20. P:1- 85.
26. Leech NL, Barret KC, Morgan GA. *SPSS for Introductory Statistics: Use and Intermediate*.
27. Luo Y. An organizational perspective of corruption. *Management and Organization Review*. 2005 Mar;1(1):119-54.
28. Maennig W. Corruption in international sports and sport management: Forms, tendencies, extent and countermeasures. *European Sport Management Quarterly*. 2005 Jun 1;5(2):187-225.
29. Manoli AE, Antonopoulos GA, Bairner A. The inevitability of corruption in Greek football. *Soccer & Society*. 2019 Feb 17;20(2):199-215.
30. Mason DS, Thibault L, Misener L. An agency theory perspective on corruption in sport: The case of the International Olympic Committee. *Journal of sport management*. 2006 Jan 1;20(1):52-73.
31. Masters A. Corruption in sport: From the playing field to the field of policy. *Policy and Society*. 2015 Jun 1;34(2):111-23.
32. Min KS. The effectiveness of anti-corruption policies: measuring the impact of anti-corruption policies on integrity in the public organizations of South Korea. *Crime, Law and Social Change*. 2019 Mar 21;71(2):217-39.
33. Moyo S. *Corruption in Zimbabwe: an examination of the roles of the state and civil society in combating corruption* (Doctoral dissertation, University of Central Lancashire). P:60-61.
34. Najafi Kooluri, M. Goodarzi, M. Farahani, A. Esmaeili Beidhendi, H. Factors Influencing Corruption in Sport Organizations (Case Study: Corruption in the Federation of the Islamic Republic of Iran). *Journal of Sport Management*, 2012. Issue 14, P: 122-109. (Persian)
35. Nassif N. Corruption in sport: the case of Lebanon. *Middle East Law and Governance*. 2014 Jul 30;6(2):123-40.
36. Nogara M. Role of Media in Curbing Corruption: The Case of Uganda under President Yoweri K. Museveni during the 'No-Party' System. No. 72. PP:1-32.
37. Olken BA. Monitoring corruption: evidence from a field experiment in Indonesia. *Journal of political Economy*. 2007 Apr;115(2):200-49.
38. Pound RW. Dealing with Performance-Enhancing Drugs in Sport. *POLICY OPTIONS-MONTREAL-*. 2003 Feb;24(2):76-9.
39. Rabbiosi L, Santangelo GD. Host country corruption and the organization of HQ-subsi-dary relationships. *Journal of International Business Studies*. 2019 Feb 12;50(1):111-24.

40. Rabl T, Kühlmann TM. Understanding corruption in organizations—development and empirical assessment of an action model. *Journal of business ethics*. 2008 Oct 1;82(2):477.
41. Razaghi, M I. Ramezanejad, R. Mehrabi, Gh. *Examining the Effective Dimensions of Corruption in Football*. *Research Journal of Modern Trends in Sport Management*.2014. 2(7), P: 52-41. (Persian)
42. Rose-Ackerman S, Palifka BJ. *Corruption and government: Causes, consequences, and reform*. Cambridge university press; 2016 Mar 7.
43. Seldadyo H, de Haan J. The determinants of corruption: A literature survey and new evidence. InEPCS Conference, Turku, Finland 2006 Apr 20 (pp. 20-23).
44. Sheng J, Han X, Zhou H, Miao Z. Effects of corruption on performance: Evidence from the UN-REDD Programme. *Land Use Policy*. 2016 Dec 31;59:344-50.
45. Sinzdek G. An analysis of current whistleblower laws: Defending a more flexible approach to reporting requirements. *Calif. L. Rev.*. 2008;96:1633.
46. Tenenhaus M, Amato S, Esposito Vinzi V. A global goodness-of-fit index for PLS structural equation modelling. InProceedings of the XLII SIS scientific meeting 2004 Jun 9 (Vol. 1, pp. 739-742).
47. Westerbeek H, Smith A. Sport trek: future sport business in the global marketplace. InSport Business in the Global Marketplace 2003 (pp. 197-228). Palgrave Macmillan, London.
48. Wetzels M, Odekerken-Schröder G, Van Oppen C. Using PLS path modeling for assessing hierarchical construct models: Guidelines and empirical illustration. *MIS quarterly*. 2009 Mar 1:177-95.
49. Williams B, Onsmann A, Brown T. Exploratory factor analysis: A five-step guide for novices. *Australasian Journal of Paramedicine*. 2010 Aug 2;8(3).
50. Yilmaz S, Manoli AE, Antonopoulos GA. An anatomy of Turkish football match-fixing. *Trends in Organized Crime*. 2018 May 23:1-9.
51. Zare, A. Ansari, Z. Fallah Kazemi, M. The Effect of Social Health on the Control of Corruption in the General Office of Sports and Youth of Fars Province. *Journal of Social Sciences, Islamic Azad University, Shoushtar Branch*.2015.1(32). P: 260-243. (Persian)
52. Zare, A. Heydarinezhad, S. Shirali, R. *The Impact of Mass Media on the Control of Corruption in Football*. *Journal of Communication Management in Sports Media*.2016. 3(12), P: 24-11. (Persian).